Analiza wskaźnikowa przedsiębiorstw z branży surowcowej w Polsce za lata 2018–2022

Robert RANOSZ[1)], Dariusz FUKSA[1)], Yana KRET[2)]

[1)] AGH University of Krakow, Faculty of Civil Engineering and Resource Management, Cracow, Poland; email: rranosz@agh.edu.pl, ORCID: https://orcid.org/0000-0001-7478-9129
[2)] AGH University of Krakow, Faculty of Civil Engineering and Resource Management, Cracow, Poland; ORCID: https://orcid.org/0000-0001-5519-5923
[3)] AGH University of Krakow, Faculty of Mechanical Engineering and Robotics, Cracow, Poland; ORCID: 0000-0002-6021-4823

http://doi.org/10.29227/IM-2024-02-87

Submission date: 04-11-2024 | Review date: 10-12-2024

Abstrakt

Celem niniejszego artykułu jest podstawowa analiza finansowa spółek funkcjonujących w sektorze surowców mineralnych. Analiza finansowa bazuje w głównej mierze na wskaźnikach rentowności, płynności, sprawności działania oraz zadłużenia. Poza analiza wskaźnikową przedstawiono również podstawowe wielkości finansowe takie jak: zysk netto, poziom aktywów oraz kapitału własnego. Wyniki analizy pozwoliły na stwierdzenie, iż branża surowców mineralnych w latach 2018–2022 jako całość miała satysfakcjonujące wyniki. W analizowanych latach wyróżniają się dwa sektory a mianowicie związanych z wydobyciem węgla kamiennego i górnictwem pozostałych rud metali nieżelaznych. Sektorami, które osiągały nieco gorsze wyniki to sektory wydobycia torfu oraz żwiru, piasku, gliny i kaolinu.

Słowa kluczowe: *surowce mineralne, analiza wskaźnikowa, branża surowcowa*

Wstęp

Branża surowcowa odgrywa kluczową rolę w polskiej gospodarce, dostarczając surowce niezbędne dla wielu gałęzi przemysłu, takich jak energetyka, budownictwo czy przemysł chemiczny [14]. Jednak funkcjonowanie przedsiębiorstw z tego sektora w ostatnich latach było poddane znacznym wyzwaniom, wynikającym z dynamicznych zmian na rynkach globalnych, rosnących kosztów produkcji oraz zmienności cen surowców. Ponadto, lata 2018–2022 to okres naznaczony kluczowymi wydarzeniami, takimi jak pandemia COVID-19, zaostrzenie polityki klimatycznej w Unii Europejskiej oraz wojna w Ukrainie, które znacząco wpłynęły na funkcjonowanie tej branży.

Celem niniejszego artykułu jest analiza wskaźnikowa przedsiębiorstw z branży surowcowej w Polsce, która pozwoli ocenić ich kondycję finansową. Analiza obejmie kluczowe wskaźniki finansowe, takie jak rentowność, płynność, zadłużenie oraz efektywność, umożliwiając wyciągnięcie wniosków na temat ich stabilności.

W pierwszym rozdziale rozwinięto podstawy teoretyczne analizy wskaźnikowej, skupiając się na różnorodnych wskaźnikach finansowych, które stanowią podstawę dalszych badań. W rozdziale numer 2 dokonano szczegółowej analizy kluczowych wskaźników finansowych, powszechnie wykorzystywanych do oceny efektywności przedsiębiorstwa. Dla każdego z tych składników stworzono wykresy, ilustrujące ich zachowanie się w analizowanym okresie.

Analiza swoim zakresem obejmowała 2424 spółek. Z tej liczby 2002 zostały odrzucone na pierwszym etapie selekcji (z powodu braku danych kluczowych dla analizy), co oznacza, że do dalszej analizy zakwalifikowano 422 spółki. W kolejnym etapie odrzucono jeszcze 143 spółki ze względu na niewystarczającą liczbę lat które miały być uwzględnione w analizowanym okresie. W związku z powyższym analizie poddano 279 spółek. Największe pod względem poziomu aktywów spółki pochodziły z sektorów Produkcji Miedzi oraz Wydobywania Węgla kamiennego, co podkreśla dominację tych branż.

1. Wybrane wskaźniki finansowe

Analiza wskaźnikowa stanowi część analizy finansowej i ma na celu przedstawienie zależności pomiędzy różnymi pozycjami sprawozdania finansowego, celem analizy jest pomoc w procesie podejmowania decyzji w kontekście sprawnego funkcjonowania przedsiębiorstwa [3,7].

Współczynniki wchodzące w skład analizy wskaźnikowej mogą pochodzić z 4 grup odnoszących się do różnych obszarów sytuacji finansowej podmiotu [12]:

- wskaźniki rentowności,
- wskaźniki płynności finansowej,
- wskaźniki zadłużenia,
- wskaźniki sprawności działania.

1.1 Rentowność

Analiza rentowności – ocenia stopień zyskowności przedsiębiorstwa. Jest to podstawowa i oczywista analiza, gdyż osiąganie zysku jest głównym celem prowadzenia działalności gospodarczej [5].

Analiza rentowności może być rozpatrywana z różnych punktów widzenia oraz poprzez wykorzystanie różnych wskaźników. Wyróżnia się kilka głównych wskaźników:

- Wskaźnik rentowności netto (ROS),
- Wskaźnik rentowności aktywów (ROA),
- Wskaźnik rentowności kapitału własnego (ROE),
- Zwrot z zaangażowanego kapitału (ROCE).

Wskaźnik rentowności sprzedaży jest relacją między kwotą wyniku finansowego a określonymi wielkościami generującymi wyniki finansowe. Poziom tego wskaźnika w dużej

mierze zależy od charakteru działalności przedsiębiorstwa. Czynniki takie jak stadium rozwoju jednostki oraz zakres działalności inwestycyjnej również mają wpływ na poziom wskaźnika rentowności [2,3].

Wzór na wskaźnik rentowności zapisuje się następnie: wzór nr 1:

$$\text{ROS} = \frac{\text{zysk netto}}{\text{przychody ze sprzedaży}} * 100\% \quad (1)$$

Wskaźnik rentowności aktywów (ROA) – określa wielkość zysku przypadającego na jednostkę zaangażowanych w przedsiębiorstwie aktywów. Wskaźnik rentowności majątku informuje o tym, jak efektywnie przedsiębiorstwo zarządza swoim majątkiem, zarówno trwałym, jak i obrotowym [1,6].

Wskaźnik ROA możemy wyrazić następującym wzorem: wzór nr 2:

$$\text{ROA} = \frac{\text{zysk netto}}{\text{aktywa ogółem}} * 100\% \quad (2)$$

Wskaźnik rentowności kapitału własnego (ROE) – to miara, która określa efektywność przedsiębiorstwa w generowaniu zysku w stosunku do kapitału własnego. ROE wskazuje, jak dobrze firma potrafi osiągnąć zyski z każdej jednostki kapitału własnego, zarówno tego, który został wniesiony przez właścicieli, jak i tego, który został wypracowany w trakcie działalności przedsiębiorstwa [1].

Wzór na wskaźnik rentowności kapitału własnego (ROE) to (wzór nr 3):

$$\text{ROE} = \frac{\text{zysk netto}}{\text{kapitał własny}} * 100\% \quad (3)$$

Zwrot z zaangażowanego kapitału – jest kluczowym wskaźnikiem rentowności, umożliwiającym ocenę efektywności firmy pod względem całkowitego zarządzania kapitałem. Pomaga on także analizować rentowność, marże zysku oraz efektywność kapitałową przedsiębiorstwa. Głównym celem ROCE jest określenie procentowego zwrotu w stosunku do środków zainwestowanych w dane przedsięwzięcie [10].

Wzór używany do obliczenia ROCE jest następujący: wzór nr 4:

$$\text{ROCE} = \frac{\text{EBIT}}{\text{Zaangażowany kapitał}} * 100\% \quad (4)$$

1.2 Płynność finansowa

Płynność finansowa to zdolność przedsiębiorstwa do terminowego regulowania swoich bieżących zobowiązań za pomocą aktywów bieżących. W prawidłowo funkcjonującym przedsiębiorstwie pomiędzy tymi składnikami powinny zachodzić określone relacje [1,13]. Relacje te powinny zapewniać dodatni kapitał obrotowy netto oraz odpowiednie wskaźniki płynności, takie jak bieżąca i przyśpieszona płynność, które umożliwiają terminowe regulowanie zobowiązań.

W niniejszym artykule wykorzystane statyczne metody analizy płynności finansowej. Do metod statycznych zalicza się wiele różnych wskaźników, spośród których najważniejszymi są [1,2]:

- Wskaźnik bieżącej płynności finansowej,
- Wskaźnik przyśpieszonej płynności finansowej,
- Wskaźnik środków pieniężnych,
- Wskaźnik przepływów operacyjnych.

Wskaźnik bieżącej płynności finansowej (WBPF) – przedstawia ogólny obraz zdolności podmiotu gospodarczego do regulowania bieżących zobowiązań poprzez efektywne wykorzystanie posiadanych aktywów bieżących. W praktyce przyjmuje się, że optymalna wartość wskaźnika powinna znajdować się w przedziale 1,5–2,0 [13].

Wzór na WBPF zapisuje się następnie: wzór nr 5:

$$\text{WBPF} = \frac{\text{aktywa bieżące}}{\text{zobowiązania bieżące}} \quad (5)$$

Wskaźnik przyśpieszonej płynności finansowej (WPPF) – określa możliwość podmiotu w zakresie pokrycia zobowiązań bieżących, ale aktywami o wyższym stopniu płynności. W tym celu, z aktywów obrotowych wyłączono zapasy materiałów, towarów, produkcji w toku oraz wyrobów gotowych, gdyż ich upłynnienie może być znacznie utrudnione [13].

Najczęściej wskaźnik ten przyjmuje następującą postać: wzór nr 6:

$$\text{WPPF} = \frac{\text{aktywa bieżące} - \text{zapasy} - \text{rozliczenia międzyokresowe czynne}}{\text{zobowiązania bieżące}} \quad (6)$$

Wskaźnik środków pieniężnych (WŚP) – informuje jaka część zobowiązań bieżących może być uregulowana bez zwłoki środkami pieniężnymi, gdyby w danym momencie stały się natychmiast wymagalne [5,6].

Wskaźnik środków pieniężnych obliczamy następująco: wzór nr 7:

$$\text{WŚP} = \frac{\text{inwestycje krótkoterminowe}}{\text{zobowiązania bieżące}} \quad (7)$$

1.3 Zadłużenia

Analiza zadłużenia przedsiębiorstwa pozwala zdefiniować, w jakim stopniu firma korzysta z własnych źródeł finansowania w porównaniu do zewnętrznych. Głównym celem tego badania jest jednak określenie poziomu kapitałów obcych zaangażowanych w strukturę finansową przedsiębiorstwa. Analiza zadłużenia umożliwia ocenę czy wielkość kapitałów obcych nie zagraża stabilności finansowej firmy. Kolejnym istotnym celem tej analizy jest oszacowanie kosztów i opłacalności związanej z pozyskiwaniem kapitałów obcych. Innymi słowy, badamy, czy firma jest w stanie spłacić zadłużenie zgodnie z ustalonym terminem i wymaganą kwotą. [1].

Wskaźnik ogólnego zadłużenia (WOZ) – jest wskaźnikiem syntetycznym, co oznacza, że uwzględnia wiele różnych aspektów zadłużenia firmy oraz określa udział zobowiązań w finansowaniu majątku przedsiębiorstwa [5,12].

Wzór na wskaźnik ogólnego zadłużenia zapisuje się następująco: wzór nr 8:

$$\text{WOZ} = \frac{\text{zobowiązania ogółem}}{\text{aktywa ogółem}} * 100\% \quad (8)$$

1.4 Sprawność działania

Analiza sprawności działania przedsiębiorstwa to proces, który pozwala ocenić różne aspekty funkcjonowania firmy i dostarcza informacji na temat efektywności wykorzystywanych zasobów w procesie produkcji. Ten proces opiera się na zastosowaniu odpowiednich wskaźników, czyli obserwowanych zmiennych, które podlegają interpretacji [8].

W celu pomiaru sprawności działania wykorzystuje się szereg różnorodnych wskaźników. W ramach niniejszego

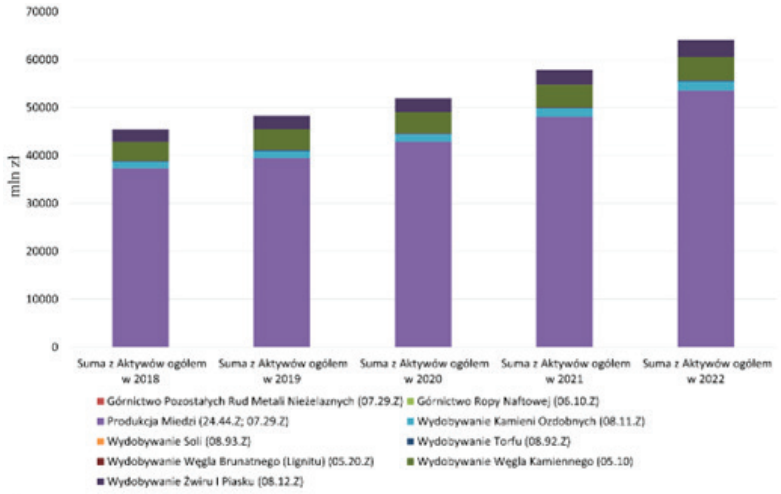

Rys. 1. Suma aktywów ogółem w okresie 2018–2022. Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych
Fig. 1. Total assets over the period 2018–2022

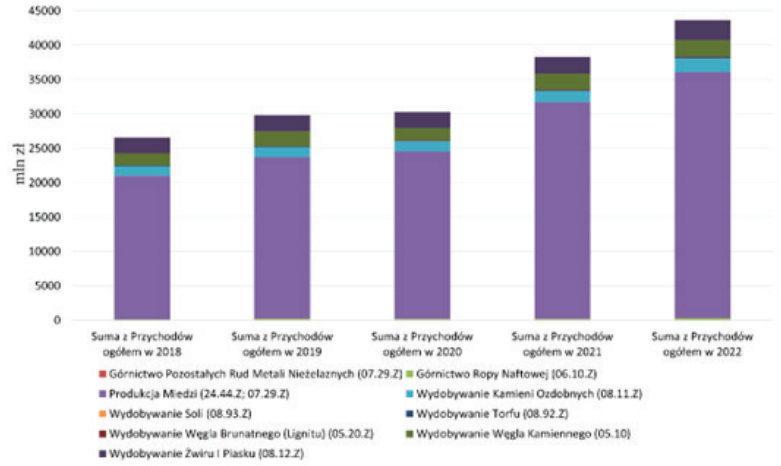

Rys. 2. Suma przychodów ogółem w 2018–2022. Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych
Fig. 2. Total revenues over the period 2018–2022

projektu skoncentrowano się na kilku kluczowych wskaźnikach, a są to [1,4]:

- Wskaźnik rotacji aktywów,
- Wskaźnik rotacji zapasów,
- Wskaźnik rotacji należności,
- Wskaźnik rotacji zobowiązań,
- Wskaźnik rotacji kapitału obrotowego.

Wskaźnik rotacji aktywów – dostarcza informacji na temat skuteczności wykorzystania majątku przez przedsiębiorstwo. Innymi słowy, wskaźnik ten wskazuje, ile jednostek przychodu generuje jednostka majątku zaangażowana w działalność firmy [1].

Oblicza się go następująco: wzór nr 9:

$$\text{WRA} = \frac{\text{przychody ogółem}}{\text{aktywa ogółem}} \tag{9}$$

Wskaźnik rotacji zapasów – to parametr, który umożliwia ocenę efektywności wymiany zapasów w magazynie przedsiębiorstwa. Wyliczenie jego wartości pozwala określić, jak długo zapasy zatrzymują się w magazynie, zanim zostaną wykorzystane w procesie produkcyjnym lub sprzedane [9].

Podstawowy wskaźnik rotacji zapasów zapisujemy następująco: wzór nr 12:

$$\text{WRZa} = \frac{\text{przychody ze sprzedaży}}{\text{zapasy ogółem}} \tag{12}$$

Wskaźnik rotacji należności – dostarcza informacji na temat efektywności procesu ściągania należności przez firmę. Im wyższa wartość tego wskaźnika, tym bardziej skuteczna jest firma w realizacji procesu ściągania należności, co skraca cykl odzyskiwania gotówki [1].

Do oceny szybkości rotacji należności wykorzystuje się następujący wzór: wzór nr 13:

$$\text{WRN} = \frac{\text{przychody ze sprzedaży}}{\text{przeciętny stan należności}} \tag{13}$$

Wskaźnik rotacji zobowiązań – to proporcja przychodów ze sprzedaży do ogólnej kwoty zobowiązań przedsiębiorstwa. Wskaźnik ten informuje, ile razy w ciągu roku firma dokonuje obrotu zobowiązaniami. Dodatkowo, jest używany jako miara zdolności przedsiębiorstwa do pozyskiwania kapitału obcego. Zauważalna poprawa sprawności przedsiębiorstwa w pozyskiwaniu kapitału obcego jest pozytywnie oceniana, co przejawia się w spadku wartości tego wskaźnika [1,4].

Wzór na ten wskaźnik jest przedstawiony jako: wzór nr 14:

$$\text{WRZ} = \frac{\text{Przychody ze sprzedaży}}{\text{Zobowiązania ogółem}} \tag{14}$$

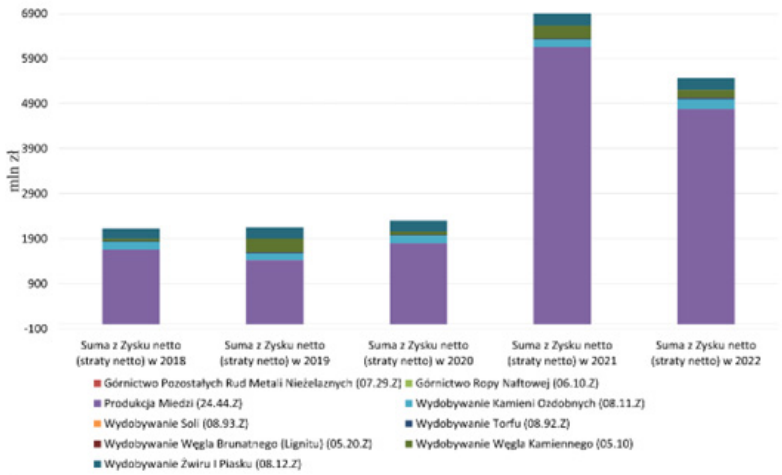

Rys. 3. Suma zysków netto w 2018–2022. Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych

Fig. 3. Total net profits over the period 2018–2022

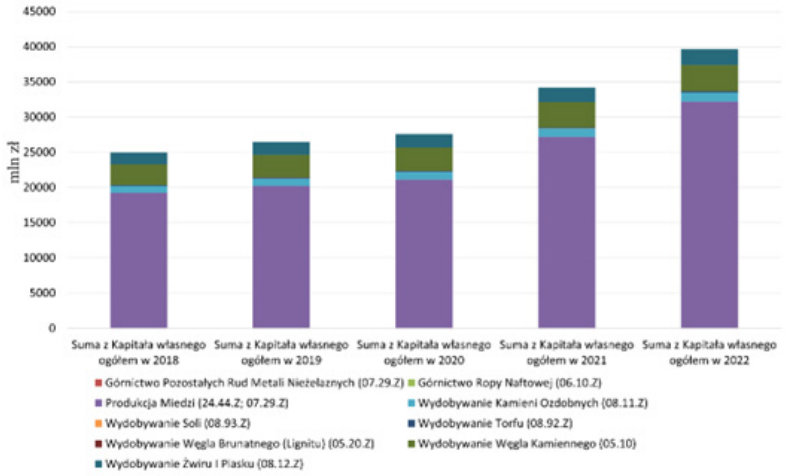

Rys. 4. Suma z kapitału własnego w okresie 2018–2022. Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych

Fig. 4. Total equity over the period 2018–2022

Wskaźnik rotacji kapitału obrotowego – określa, ile razy w ciągu roku kapitał obrotowy przedsiębiorstwa obraca się, generując przychody ze sprzedaży. Wartości tego wskaźnika odzwierciedlają efektywność zarządzania kapitałem obrotowym netto, gdzie wyższe wartości sugerują sprawniejsze operacje przedsiębiorstwa w tym obszarze [2,4].

Wzór na wskaźnik rotacji kapitału obrotowego to: wzór nr 15:

$$\text{WRKo} = \frac{\text{Przychody ze sprzedaży}}{\text{Kapitał obrotowy}} \tag{15}$$

2. Wyniki analizy wskaźnikowej

W tej części artykułu przedstawiono badane wskaźniki oraz kluczowe składniki wynikające ze sprawozdań finansowych branży związanej z wydobyciem surowców mineralnych. Analiza ta pozwoli na zobaczenie sektora surowców mineralnych w kontekście ich sytuacji finansowej.

2.1 Składniki sprawozdań finansowych

Na rysunku nr 1 została przedstawiona analiza aktywów ogółem w branży wydobycia surowców mineralnych pokazująca, że sektory, takie jak Produkcja miedzi oraz Wydobywanie węgla kamiennego, prezentują stabilny wzrost sumy aktywów w okresie 2018–2022. Inne sektory, jak Wydobywanie kamieni ozdobnych i Wydobywanie torfu, również mają istotny wpływ na strukturę aktywów, podczas gdy sektor Wydobywanie kamieni ozdobnych odgrywa mniejszą rolę. Pozostałe sektory mają niewielki wpływ na sumę aktywów ogółem.

Analiza przychodów ogółem wskazuje na zmniejszenie wzrostu w latach 2019 i 2022, prawdopodobnie spowodowane wpływem pandemii COVID-19. Największe przychody generowane są głównie przez sektory, takie jak Produkcja miedzi, Wydobywanie węgla kamiennego, Wydobywanie żwiru i piasku, gliny i kaolinu, oraz Wydobywanie kamieni ozdobnych. Rysunek nr 2 przedstawia sumaryczne przychody ogółem dla poszczególnych sektorów w badanej branży w okresie analizy.

Analiza zysku netto wskazuje na dominację sektory, takie jak Produkcja miedzi i górnictwo pozostałych rud metali nieżelaznych. Wydobywanie soli prezentuje stratę, potencjalnie związanej z niestabilnością cen soli na rynku światowym, wysokimi kosztami produkcji, wpływem pandemii, oraz kryzysami gospodarczymi. Co obrazuje rysunek nr 3.

Na rysunku nr 4 została przedstawiona analiza kapitału własnego ogólnego wskazująca na dynamiczny wzrost sektorów, zwłaszcza Produkcji miedzi i górnictwa pozostałych rud metali nieżelaznych. Wyeliminowanie sektorów o najwięk-

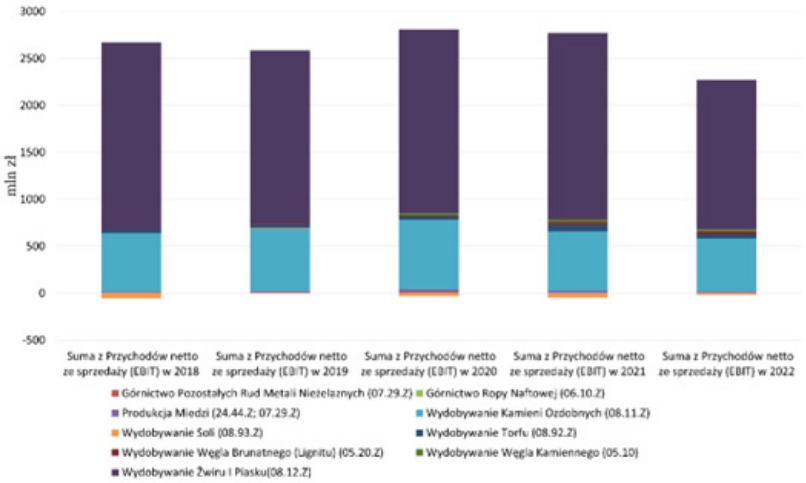

Rys. 5. Suma Przychodów netto ze sprzedaży dla okresu 2018–2022. Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych
Fig. 5. Total net sales revenues for the period 2018–2022

szym wpływie ujawnia, że Górnictwo pozostałych rud i metali nieżelaznych charakteryzuje się najniższym kapitałem własnym.

Analiza przychodów netto ze sprzedaży na rysunku nr 5 pokazuje że sektor związany z Wydobyciem soli prezentuje wartości ujemne. Sektory Wydobywania żwiru i piasku oraz kamieni ozdobnych wyróżniają się największymi przychodami. Jeżeli chodzi o sektor Produkcji miedzi, analiza wykazała, że sektor ten nie odnotowuje tak znaczących wzrostów, jak miało to miejsce w przypadku poprzednich analiz innych składników sprawozdań finansowych.

Wartości wskaźników finansowych są zróżnicowane, co może wynikać z różnic w specyfice poszczególnych sektorów oraz wpływów zewnętrznych czynników gospodarczych.

2.2 Wskaźniki rentowności

Dla dokonania analizy wskaźników finansowych, w każdym ze wskaźników dla każdego sektora zostały obliczone wartości średnie i powstały wykresy, pokazujące jak dane wskaźniki zachowywały się w okresie analizy, tj. 2018–2022 co obrazuje rysunek nr 6.

Wskaźnik rentowności netto w branży wydobycia surowców mineralnych pokazuje stabilne tendencje wzrostowe w analizowanych sektorach w latach 2018–2022. Największe odchylenia odnotowano w sektorze Wydobycia soli i Wydobycia kamieni ozdobnych. Sektor Wydobycia soli wykazywał negatywne wartości wskaźnika rentowności netto przez cały okres badania, co może wynikać z ujemnych zysków/strat netto w tym sektorze. Sektor Wydobycia kamieni ozdobnych utrzymywał stabilną pozycję w latach 2018–2020, jednak w 2021 roku odnotowano spadek wskaźnika.

Rozpatrując wskaźnik ROA należy stwierdzić, iż w analizowanym okresie dla sektora wartość tego wskaźnika poprawia się, niemniej jednak w dwóch sektorach odnotowano znaczące odchylenia, a są to: Górnictwo pozostałych rud metali nieżelaznych oraz Górnictwo ropy naftowej. Górnictwo pozostałych rud metali nieżelaznych wykazywało znaczne zmiany, z gwałtownym spadkiem w 2021 roku i poprawą w 2022 roku. Górnictwo ropy naftowej wykazywało dynamiczne zmiany, z negatywną wartością w 2020 roku, a następnie poprawą w latach 2021–2022.

Podobnie jak w przypadku wskaźnika ROA tak i w przypadku wskaźnika ROE mamy do czynienia ze stabilnym jego wzrostem w analizowanym okresie co dobrze świadczy o całym sektorze. Niemniej jednak wskaźnik ROE prezentuje znaczące rozbieżności w sektorach Górnictwo ropy naftowej i Górnictwo pozostałych rud metali nieżelaznych. Górnictwo ropy naftowej doświadczało dynamicznych zmian w latach 2018–2022, co może być wynikiem niestabilności rynku lub generowania strat przez niektóre firmy w sektorze. Górnictwo pozostałych rud metali nieżelaznych osiągnęło najwyższą wartość ROE w 2019 roku, ale następnie zanotowało spadek w latach 2020–2021, przyczyną mógł być pandemia COVID 19.

Wskaźnik ROCE podobnie jak inne wskaźniki rentowności dla omawianego sektora wykazuje tendencję wzrostową co dobrze świadczy o branży. Szczególną uwagę należy zwrócić na dynamiczne zmiany w efektywności wykorzystania kapitału przez firmy w sektorze Wydobycie węgla brunatnego i Górnictwo ropy naftowej. Sektor Wydobycie węgla brunatnego wykazywał podobne poziomy wskaźnika w latach 2018–2020, ale odnotowano spadek w latach 2020–2022, potencjalnie związany z pandemią i sytuacją wojenną na Ukrainie. Górnictwo ropy naftowej miało spadek wskaźnika w 2020 roku, ale poprawiło się w latach 2021–2022, co może wynikać z ogólnej poprawy sytuacji gospodarczej i zmian w polityce firm.

Podsumowując, analiza wskaźników ROS, ROA, ROE i ROCE wskazuje na zróżnicowane tendencje w różnych sektorach branży wydobywczej surowców mineralnych, co może być rezultatem wpływu zewnętrznych czynników, sytuacji rynkowej i zarządzania finansowego przez firmy. Niemniej jednak należy stwierdzić, iż branża ta pod względem omawianych wskaźników w analizowanych latach poprawiała swoje wyniki w obszarze rentowności.

2.3 Wskaźniki płynności finansowej

Analizując wskaźniki płynności finansowej w branży wydobycia surowców mineralnych, skoncentrowano się na ocenie zdolności przedsiębiorstw do regulowania zobowiązań za pomocą aktywów. Wyniki analizy, uwzględniające średnie wartości wskaźników, zostały zaprezentowane na rysunku nr 7.

Analiza wskaźnika bieżącej płynności finansowej wykazała sektory o wysokich wartościach tego wskaźnika. Szczegól-

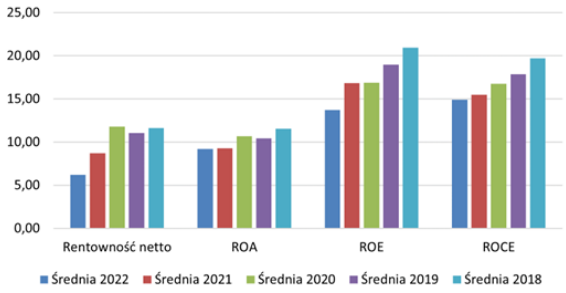

Rys. 6. Średnia ze wskaźników rentowności w okresie 2018–2022. Źródło: opracowanie własne
Fig. 6. Average profitability ratios for the period 2018–2022

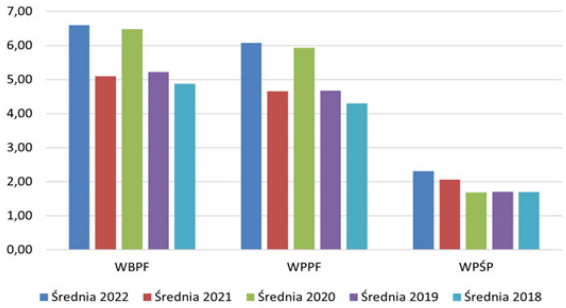

Rys. 7. Średnia ze wskaźników płynności w okresie 2018–2022. Źródło: opracowanie własne
Fig. 7. Average liquidity ratios for the period 2018–2022

nie warto zwrócić uwagę na sektory Wydobycia torfu i Wydobycia kamieni ozdobnych.

Sektor Wydobycia torfu wykazywał dynamiczny wzrost w latach 2018–2019, osiągając najwyższą wartość wskaźnika w 2019 roku (9,63). Niemniej jednak, w latach 2020–2022, zaobserwowano znaczny spadek tego wskaźnika, potencjalnie spowodowany wpływem pandemii i kryzysu gospodarczego.

Sektor Wydobycia kamieni ozdobnych prezentował stały wzrost wskaźnika bieżącej płynności finansowej w latach 2018–2020. W 2021 roku zaobserwowano spadek, który może być wynikiem nierównowagi między aktywami a zobowiązaniami. Niemniej jednak, w 2022 roku sytuacja poprawiła się, osiągając najwyższą wartość wskaźnika w analizowanym okresie.

Podobnie jak wskaźnik bieżącej płynności finansowej, wskaźnik szybkiej płynności finansowej również wykazywał duże odchylenia w sektorach Wydobycia torfu i Wydobycia kamieni ozdobnych. W przypadku Wydobycia torfu, wartości wskaźnika były wysokie w latach 2018–2019, lecz niemal trzykrotnie zmniejszyły się w okresie od 2020 do 2022 roku, sugerując potencjalny wzrost zobowiązań bieżących. Sektor Wydobycia kamieni ozdobnych wykazywał podobne zmiany, z utrzymującym się trendem wzrostowym w 2022 roku.

Sektor Wydobycia torfu doświadczył wzrostu wskaźnika w latach 2018–2019, ale następnie stabilnego spadku od 2020 roku, co może wskazywać na brak wystarczającej gotówki do terminowej spłaty zobowiązań.

W sektorze Górnictwa ropy naftowej, wzrost wskaźnika płynności gotówkowej w 2020 roku sugeruje efektywne zarządzanie zobowiązaniami, jednak w latach 2021–2022 wskaźnik ponownie maleje, sygnalizując potencjalne trudności w regulowaniu zobowiązań.

Podsumowując, analiza wskaźników płynności finansowej, zarówno bieżącej, szybkiej, jak i gotówkowej, pozwala zidentyfikować sektory, w których występują istotne zmiany w zdolności firm do obsługi zobowiązań, co może być wynikiem różnorodnych czynników, takich jak pandemia, kryzys gospodarczy czy specyfika danego sektora.

2.4 Wskaźnik ogólnego zadłużenia

Analiza wskaźnika zadłużenia jest istotna dla inwestorów i interesariuszy, dostarczając informacji o zdolności firm do obsługi zobowiązań. Rysunek nr 8 identyfikuje sektory skutecznie zarządzające zadłużeniem, takie jak Wydobycie węgla kamiennego i Górnictwo ropy naftowej. Wysoka zdolność do obsługi zobowiązań może świadczyć o korzystaniu z własnych zasobów finansowych, co wpływa na stabilność finansową. Sektor Wydobycia torfu wykazuje zmienny trend, z trudnościami w spłacie zadłużeń w niektórych okresach. Sektor Wydobycia żwiru, piasku, gliny i kaolinu prezentuje malejący trend w latach 2018–2020, z późniejszym wzrostem, co może świadczyć o niestabilności finansowej i potrzebie korzystania z kapitału obcego.

2.5 Wskaźniki sprawności

Analiza wskaźnika rotacji zapasów pozwala ocenić efektywność wymiany zapasów w magazynie przedsiębiorstwa. Rysunek nr 9 przedstawia średnie wartości tego wskaźnika dla poszczególnych sektorów. Pewne sektory, takie jak Wydobycie żwiru i piasku; wydobycie gliny i kaolinu oraz Wydobycie kamieni ozdobnych; kamienia dla potrzeb budownictwa, skał wapiennych, gipsu, kredy i łupków, wykazują podobny trend z malejącą wartością wskaźnika na początku, a następnie stałym wzrostem. To może świadczyć o efektywnym zarządzaniu zapasami. Z drugiej strony, sektory, takie jak Wydobycie torfu i Produkcja miedzi, utrzymują wskaźniki rotacji zapasów na stosunkowo niskim poziomie, sugerując, że ilość zapasów oczekujących na wykorzystanie jest stosunkowo wysoka.

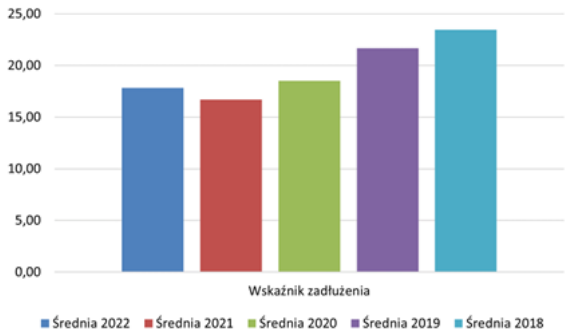

Rys. 8. Średnia ze wskaźnika zadłużenia w okresie 2018–2022. Źródło: opracowanie własne
Fig. 8. Average debt ratio for the period 2018–2022

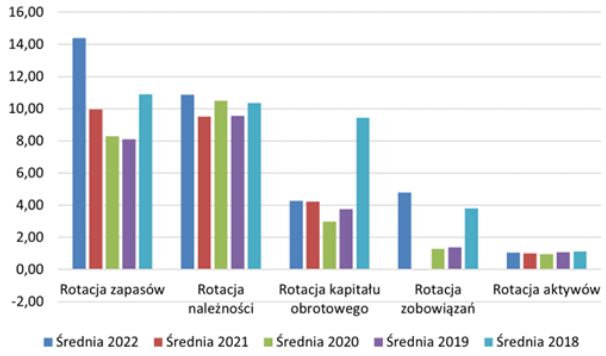

Rys. 7. Średnia ze wskaźników płynności w okresie 2018–2022. Źródło: opracowanie własne
Fig. 7. Average liquidity ratios for the period 2018–2022

Wskaźnik obrotu należnościami odzwierciedla skuteczność procesu ściągania należności. Rysunek nr 9 przedstawia stabilną sytuację większości firm od 2018 do 2022 roku. Jednak sektory, takie jak Wydobycie soli, Wydobycie węgla brunatnego (lignitu), Wydobycie torfu i Wydobycie żwiru, piasku, gliny i kaolinu, wykazują znaczną zmienność w analizowanym okresie. Sektor Wydobycia torfu i sektor Wydobycia żwiru, piasku, gliny i kaolinu wykazują podobny trend zmienności w 2020 roku, z widocznym spadkiem w 2021 roku. To może być efektem niestabilnej sytuacji rynkowej.

Analiza wskaźnika rotacji kapitału obrotowego pokazuje, że sektor związany z wydobyciem węgla kamiennego doświadczył gwałtownego spadku w 2019 roku, co może być rezultatem zmniejszenia przychodów ze sprzedaży. Sektor Wydobycia soli to jedyny, gdzie wartości wskaźnika są ujemne, co może wynikać z ujemnych przychodów ze sprzedaży. Sektory Produkcji miedzi i Górnictwa ropy naftowej wykazują pewną zmienność, szczególnie w 2021 roku, co może być związane z wahaniami na rynku finansowym.

Wskaźnik rotacji zobowiązań ukazuje, że sektor Wydobycia węgla brunatnego osiągnął poziom ujemny w 2021 roku, co może być wynikiem negatywnej wartości przychodów ze sprzedaży lub zobowiązań ogółem. Inne sektory o niższych wartościach wskaźnika efektywnie zarządzają kapitałem obrotowym.

Analiza wskaźnika rotacji aktywów wykazuje, że sektory, takie jak Wydobycie węgla brunatnego (lignitu), Wydobycie torfu, Górnictwo ropy naftowej i Produkcja miedzi, utrzymywały stabilny wzrost, co sugeruje efektywne zarządzanie aktywami.

Wskaźnik rotacji aktywów trwałych pokazuje, że sektory Górnictwa pozostałych rud metali nieżelaznych, Wydobycia torfu i Górnictwa ropy naftowej intensywnie wykorzystują aktywa trwałe do generowania zysków.

Obrót aktywów bieżących wskazuje, że sektory Wydobycie soli, Górnictwo ropy naftowej i Wydobycie węgla kamiennego intensywnie wykorzystują aktywa bieżące do generowania przychodów. Jednak, sektor Wydobycia węgla kamiennego wykazuje tendencję malejącą w latach 2018–2021.

Podsumowanie

W analizie finansowej branży surowców mineralnych wykorzystano cztery główne grupy wskaźników:

- wskaźniki rentowności,
- wskaźniki płynności finansowej,
- wskaźniki zadłużenia,
- wskaźniki sprawności działania.

Wśród wskaźników rentowności szczególnie korzystne wyniki odnotowano w sektorach związanych z wydobyciem węgla kamiennego i górnictwem pozostałych rud metali nieżelaznych.

Analiza wskaźników płynności ujawniła sektory, w których firmy skutecznie radziły sobie z pokryciem zobowiązań bieżących.

Wskaźnik zadłużenia ukazał trudności sektorów wydobycia torfu oraz żwiru, piasku, gliny i kaolinu w terminowej spłacie zobowiązań, zwłaszcza w okresach pandemii i kryzysu ekonomicznego.

Analiza wskaźników sprawności działania skoncentrowała się na wskaźniku rotacji zapasów, gdzie sektory związane z wydobyciem żwiru, piasku, gliny i kaolinu oraz kamieni ozdobnych wykazały efektywne zarządzanie zapasami.

Wskaźnik obrotu należnościami ukazał stabilną sytuację większości firm, chociaż sektory związane z wydobyciem soli, węgla brunatnego, torfu oraz wydobyciem żwiru, piasku, gliny i kaolinu doświadczały pewnych zmian, zwłaszcza w okresie pandemii.

Wskaźnik rotacji kapitału obrotowego ujawnił istotne odchylenia w sektorze wydobycia węgla kamiennego, zwłaszcza w 2019 roku, wynikające z spadku przychodów w kluczowych firmach tego sektora.

Podsumowując, analiza wskaźnikowa w branży surowców mineralnych dostarczyła istotne informacje dotyczące mocnych i słabych stron poszczególnych sektorów, co może służyć jako istotne narzędzie dla inwestorów i decydentów branżowych przy podejmowaniu strategicznych decyzji biznesowych.

Literatura – References

1. Gabrusewicz W.: Podstawy analizy finansowej. Wydawnictwo PWE, Warszawa 2004
2. Nowak E.: Analiza sprawozdań finansowych. Wydawnictwo PWE, Warszawa 2005
3. Rutkowski A.: Zarządzanie finansami. Wydawnictwo PWE, Warszawa 2016
4. Sierpińska M. Jachna T.: Metody podejmowania decyzji finansowych. Analiza przykładów i przypadków. Wydawnictwo PWN, Warszawa 2007
5. Sierpińska M. Jachna T.: Ocena przedsiębiorstw według standardów światowych. Wydawnictwo PWN, Warszawa 2004
6. Sierpińska M. Wędzki D.: Zarządzanie płynnością finansowa w przedsiębiorstwie. Wydawnictwo PWN, Warszawa 2005
7. Encyklopedia Zarządzania : Analiza wskaźnikowa, https://mfiles.pl/pl/index.php/Analiza_wska%C5%BAnikowa, 06.11.2023
8. Faktoria: Czym jest analiza sprawności działania i jakie są wskaźniki obrotowości?, https://faktoria.pl/porady/czym-jest-analiza-sprawnosci-dzialania-i-jakie-sa-wskazniki-obrotowosci/, 12.11.2023
9. Jungheinrich: Wskaźnik rotacji zapasów – czym jest i jak go obliczyć?, https://www.jungheinrich.pl/o-nas/artykuly-prasowe-i-wydarzenia/blog/wskaznik-rotacji-zapasow-1117094, 12.11.2023
10. Kane J.: Wyjaśnienie określenia Zwrot z zaangażowanego kapitału. Dlaczego ROCE jest ważny?, https://www.liteforex.pl/blog/for-beginners/zwrot-z-zaangazowanego-kapitalu/, 15.11.2023
11. Machniewski S: Czym jest wskaźnik ogólnego zadłużenia i jak go liczyć?, https://www.money.pl/gospodarka/czym-jest-wskaznik-ogolnego-zadluzenia-i-jak-go-liczyc-6802706361129536a.html, 08.11.2023
12. Machniewski S: Na czym polega analiza wskaźnikowa?, https://www.money.pl/gospodarka/na-czym-polega-analiza-wskaznikowa-6805490119686912a.html, 06.11.2023
13. wFirma: Analiza wskaźnikowa przedsiębiorstwa - wskaźniki płynności, https://poradnikprzedsiebiorcy.pl/-analiza-wskaznikowa-przedsiebiorstwa-wskazniki-plynnosci, 06.11.2023
14. Radwanek-Bąk B., Golas K., Nieć M.: Surowce kluczowe, strategiczne i krytyczne dla polskiej gospodarki, Przegląd Geologiczny, vol. 66, nr 3, 2018

Ratio Analysis of Companies in the Raw Materials Sector in Poland for the Years 2018–2022

The aim of this article is to provide a basic financial analysis of companies operating in the mineral resources sector. The financial analysis primarily focuses on profitability, liquidity, operational efficiency, and debt ratios. In addition to the ratio analysis, key financial figures such as net profit, asset levels, and equity were also presented. The analysis results indicate that the mineral resources sector as a whole performed satisfactorily in the years 2018–2022. Among the analyzed years, two sectors stand out, namely coal mining and the mining of other non-ferrous metal ores. The sectors that performed slightly worse were peat extraction and the mining of gravel, sand, clay, and kaolin.

Keywords: *mineral resources, ratio analysis, raw materials industry*